

Izbaja vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sunday and Holidays.

PROSVETA

Uredništvo in upravljalni prostori:
2657 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXI. Cena lista je \$6.00. Chicago, Ill., petek, 7. decembra (December 7), 1928. Subscription \$6.00 Yearly. STEV.—NUMBER 287

Praske na industrijski fronti v teku tedna

Komaj je en spor izravnal, se pojavi takoj drugi. — Je pač tako v kapitalističnem gospodarskem sistemu.

Washington, D. C. — Arrow Silk kompanija, ki ima svoje tovarne v McAdooju, Pa., je uvedla nove metode v proizvodnji. Petdeset delavcev je zaradi teh novih metod zastavilo, ker so tem delavcem znižali plačilo. Stavka se je izravnala in kompanija je opustila nove metode. Jurisdikcijski spor med tesarskimi in železostavbniškimi delavci, ki ga gradi Ayresovo poslopje v Indianapolisu, še ni končan. Delavci, ki so zastavili v tovarni Morris Silk kompanije v Eastonu, Pa., so dosegli svoje zahteve. Zahtevali so povišanje mezd in priznanje organizacije.

Nov spor se je pojavil v Quincy, Ill. Tesarski delavci, ki so zaposleni pri Foundation kompaniji, zahtevajo, da kompanija zapusti samo organizirane delavce. Jurisdikcijski spor med železostavbniškimi delavci in tovarniškimi tesarji in monterji se je pojavil v Chicagu pri gradnji tovarne Dallas Brass kompanije.

V Patersonu je 21 avilskih tiskar priznalo unijo in delavci so se vrnil na delo. Ostali avilski delavci še stajajo in izjavljajo, da se ne vrnejo na delo, dokler kompanije ne bodo pristale na zahteve stavkarjev. Policijska je nekoliko popustila s svojo trdo taktiko, ko je sprevidela, da ne opravi ničesar z njo in so delavci protestirali proti njenemu obnašanju napram stavkarjem.

Vrste svilnih stavkarjev so tedne in med njimi ni uskokov.

18,000 oseb bolnih na Influenco

Washington, D. C. — Velika epidemija influence je v teku po južnih in zapadnih državah in zdravstvene oblasti svara ljudstvo, naj bo na straži, da se bolezni ne razširi po vsej deželi. Bolezen ni nevarna, če si bolnik takoj pomaga, zato je treba previdnosti.

Bolezni najbolj razarja v Kaliforniji, kjer je bilo do 5. decembra 8213 bolnikov. Po drugih državah je prijavljenih približno 15,000 slučajev. Do omenjenega časa je bilo 3372 slučajev influence v Montani, 296 v Oregonu, 258 v Utahu, 300 v Arizoni, 2718 v South Carolini, 344 v Georgiji, 198 v Alabami in 261 v Indijani. Manj kot sto slučajev je v vsaki drugi državi.

Vprašanje Boulder jeza v razpravi

Washington, D. C. — V senatu je pričela razprava o zgradnji jeza v Boulder kanjonu. Senator Carl Hayden, demokrat iz Arizone, ki nasprotuje projektu, je v sredo govoril dve uri proti predlogi. O predlogi se bodo v senatu vršile dolge razprave in debate in vsa druga važna vprašanja in predloge so odložene na poznejši čas. Senator Johnson iz Kalifornije je glavni sponsor predloge za zgraditev jeza v Boulder kanjonu. Senator Hayden je na podlagi Hooverjevega govora, ki ga je imel v New Yorku v času volilne kampanje, izjavil, da bo Hoover nasprotoval, da bi vlada zgradila električno centralo v Boulder kanjonu.

Harriman opustil koncesijo v Rusiji

Berlin, 6. dec. — Nemški listi poročajo, da je Averell Harriman, ameriški kapitalist, opustil koncesijo manganovskih rudnikov v Sovjetski uniji, katero je imel na pet let. Harriman pravi, da so sovjeti se nečesto držali pogodbe, najeti pa pravijo, da je on prenehal pakt.

Mezdo čevljarov delavcev priznajo

Zasluzijo komaj polovico minimalne, ki je potrebna za vzdrževanje družine pet oseb.

Boston, Mass. — V Lynnu stavka pet sto čevljarov delavcev proti znižanju mezd. Massachusettski delavski departament pa poroča, da čevljarji delavci v tej državi zaslužijo povprečno na teden po \$20.07. To pomeni, da so čevljarji delavci približno v enem mesecu izgubili na svoji mezdi okoli petnajst odstotkov.

Delavci, ki izdelujejo škornje in čevlje, zaslužijo povprečno na teden po \$23.97, delavci, ki delajo čevlje, ki so bili urežani in so letali v zalogi, zaslužijo le po \$20.16 na teden. Delavci zaslužijo povprečno po \$29.07 in \$23.87. Njih zaslužek je odvisen od tega, kakšne vrste čevlje izdelujejo. Delavke zaslužijo le po \$18.46 in \$15.96 na teden.

Delavci v Worcesterju so na leto povprečno zaslužili \$1042 v letu 1927. Za prehranitev družine, ki sestoji iz očeta, matere in treh otrok, je kot minimalna na leto potrebnih \$2,080 ali \$40 na teden. Družina, ki nima teh dohodkov na leto v državi Massachusetts, ne more prehraniti sebe tako, da ostane pri zdravju in ne trpi pomanjkanja.

Šubelj poje na otvoritvi Peruške razstave

Naš peset naj bo odmev in dokaz našemu umevanju lastne kulture in umetnosti. — Operni pevec nastopi zvečer.

Chicago. — V soboto, dne 8. decembra, ko se v Chicagu v avditoriju jednote otvori druga Peruška razstava novjših del, olinatih slik na platnu, bo dana lepa prilika slovenskemu občinstvu v Chicagu in okolici, da jo izrazi v korist s tem, da napravi poset tako mnogobrojen, da bo resničen odmev našemu pojmovanju in umevanju lastne kulture in umetnosti.

G. Šubelj, operni pevec, poje na otvoritvi razstave, in sicer v soboto zvečer. Podrobnosti o tem sledi.

Kakšen bi vendar bil svet brez umetnosti, kot so slikarstvo, glasba, petje, literatura, kiparstvo, itd.? Kakšne bi izgledale dvorane ali privatna bivaliča brez vsakih okrasov, brez pravih umetniških slik? Ali bi ne bilo vse nekam dolgočasno in pusto?

Človek je večni duševno postrti in oženi, za kar ni posebnega zdravila. Pa gre, pogleda le po sliko, ali posluša umetno melodijo, čita literarno delo, pa je ozdravljen. Za marsikatero uro dobrega razvedrila se ima človekovo zavlačitvijo umetnikom za njihove umotvore. Veliko so nam ti ljudje dali in nam še dajejo vsaki dan, žalostno pri tem je le to, da ljudstvo v splošnem še ni dovolj zrelo, da bi znalo ceniti njihova dela, kot bi jih moralo, če bi hotelo dokazati obratno.

Dne 8. in 9. decembra t. l. razstavi v dvorani SNPJ krasno zbirko slik naš umetnik Perušek. Njegova dela so kras dvoranam in hišam. Posetite razstavo in izberite si kar bo vam ugajalo, ker vse slike so mojstrsko in umetniško delo. Ako bo dovolj zanimanja od strani "publike" za to umetniško razstavo, tedaj smo lahko prepričani, da nam bo tudi v bodoče čast videti nadaljnje njegove umotvore.

Pokažimo, da znamo ceniti delo človeka, ki dela, ne le slika, z vso svojo dušo in globokim zamislekom ter pojmovanjem prirode. Predvsem pa napravimo poset vreden našega umetnika, ki povzdiguje naš narod na ugled, ki ga skuša povzdigniti na kulturno stopnjo ostalih civiliziranih narodov.

PERFECTNA HARMONIJA V KONGRESU

Prav nobene megle ni, ki bi kalila to soglasje.

Washington, D. C. — Ko se je sešel kongres, ni bilo opaziti najmanjšega nesoglasja med republikanci in demokrati, dasiravno so v predsedniški kampanji marsikaj bridkega povedali drug drugemu v obraz. Ali je bil volilni boj zares? Vprašuje človek, ki je ob času volilnega boja je mal njih besede raznim.

Tom Hefflin iz Alabame je pozabil na svoje vojakovanje proti rimski katoliški cerkvi in je blagohotno, potapil po rami kakšnega pol tuista njegovih največjih sovražnikov v volilni kampanji, ki so se bojevali za Smitha, predsedniškega kandidata demokratične stranke. Simmon iz Severne Karoline, "izdajalec stranke", je zagrabil z veseljem desnico, ki mu jo je pomnil Pittman iz Nevade, ravnatelj Smithove strategije na zapadu. Smoot in Curtis sta stala v pozicijski Robinsonom iz Arkansasa, Bingham je pa s roko objel Frazlerja iz Severne Dakote okoli rame. John Thomas iz Idaho, ki izgleda precej dobro razjen, in Glenna iz Illinois, ki je zasledoval sodniško ruderje v Illinoisu, sta vodila Borah in Denen, da bodeta zaprisožena. Novi člani so bili dobrodošli in desnice so se stiskale vaspovod.

Norris je gledal ta prizor s svojega sedla in razmišljal, katero poteko stara grada izgraja najprvo, Hiram Johnson, ki je čakal, da predstavi svoje predloge glede zgradbe jesa in električne centrale v Boulder Canyonu, je čisto opazoval dogodek. Jim Watson, prepričan, da bo izvoljen voditeljem večine na podlagi 100-odstotnega rekorda reaktije, je kar pomolil obe roki svojemu tekmeču Jonesu. Dva bivša kongresna člana, zdaj parlamentarna zakulisnika, sta sedela na sedeših demokratične stranke in sta sklonila glavi, ko je kaplan molil.

Zborniški predsednik Longworth in Tilson, vodja večine, pa vodja manjšine, Garrett, in njih podporniki, so nudili enak prizor. Igrana je bila fina igra. Zmagovalci so bili naznanjeni. Zdaj so vsi igralci delali dovite in se šaljili in hvalili boga, da ni bilo nič resnega v zalogi. Biznis se je razvijal kot ponavadi v Južni Karolini, Oregonu, Kentuckiju, kot v Virginiji in Minnesoti. Odlodni molči, ki so jih podpirali voditelji biznisa, so bili izvoljeni. Edini socialist v zbornici je bil odstranjen. Petični prednjakov v starih strankah se je pokazala prava nevarnost njih pozicije. Nihče se ne bo upal izzivati stvari kot so, izjemo bodi deli mogoče nepopolniji radikal kot sta Norris in La Follette.

Koliko milijonov dolarjev je bilo potrošenih v tej navidezni bitki? Kdo je dal denar in kakšne so bile njegove misli? Kaj pričakuje za svoj denar? Kdo ima pravico prvi tirjati povračilo od republikanov in demokratičnih organizacij?

Taka vprašanja so ostala lepo v ozadju. Otvoritveni dan je bil dan soglasja, veselja, ki je odganjal misli, da lahko nekega dne pride politična poplava.

Dve poroti pokarani. Chicago. — Dve poroti na čikaških kriminalskih sodiščih sta bili ta teden pokarani vladnih pravorekov. V prvem slučaju je porota prisodila 10 let zapora nekemu zamoru, ki je ukradel štiri ženske. "Preveč" je rekel sodnik in znižal kazeno eno leto. V drugem slučaju je porota oprostila nekoga Morrisa Zinna, ki je pretepel ženo, ki ga skuša povzdigniti na kulturno stopnjo ostalih civiliziranih narodov.

Volilni uspehi delavsko stranke v Angliji

Pri nadomestnih volitvah je bil izvoljen kandidat delavske stranke. Kandidat konservativcev je ostal v manjšini.

Curth, Svila. (I. I.) — Pri nadomestnih volitvah v okraju Ashton-under-Lynne je zmagal kandidat delavske stranke z večino 2406 glasov nad kandidatom konservativne stranke. A. Bellamy, kandidat delavske stranke, je prejel 9567 glasov, konservativni kandidat 7161, liberalni pa 6874.

Zmaga delavske stranke je značilna zaradi tega, ker je ta volilni okraj vedno zastopal konservativce. Zgodilo se je prvič, da je zmagal kandidat del. stranke. Liberalni kandidat je užival veliko popularnost med volilci, a prejel je najmanjše število glasov. Pri volitvah v letu 1924 je kandidat konservativne stranke prejel 1,520 glasov večine, večina kandidata delavske stranke pa zdaj znaša 2406 glasov. Glasovi za delavsko stranko so se torej pomnožili za 2116 glasov.

Volilci so večinoma industrijskega značaja. Izid volitev je torej smatrali za sodbu volilcev o začetnem programu vlade. Takoj po volitvah je Ramsay MacDonald rekel: "Uspeh je izredno zadovoljiv in pokaže, kaj se pričakuje prihodnje leto."

Od splošnih volitev v letu 1924 se je vrnilo 53 nadomestnih volitev. Konservativci so pri teh volitvah pridobili en sam sedež, izgubili so jih pa enajst. Liberali so pridobili štiri sedeže, izgubili so jih pa tri. Delavska stranka je pridobila deset novih sedežev, izgubila je pa samo enega. Letos je konservativna stranka izgubila pet sedežev.

Ameriški proračun

140 milijonov za aeroplane. Mellon poroča, da je Amerika stabilizirala finance v Evropi.

Washington, D. C. — Predsednik Coolidge je v sredo predložil kongresu proračun izdatkov za prihodnje fiskalno leto. Budget znaša tri milijarde in 780 milijonov dolarjev. Stroški v tem fiskalnem letu, ki potoče prihodnja 30. junija, so večji kot bi bili lani predvideni, vendar pa Coolidge napoveduje blizu 37 milijonov preostanka, v letu 1930 pa 60 milijonov.

Coolidge urgira, da kongres dovoli najmanj 140 milijonov dolarjev za zgradnjo 1000 bojnih letal v tem letu in v prihodnjem letu mora biti 1800 novih bojnih aeroplanov.

Obenem poroča zakladničar Mellon kongresu, da je "gibanje ameriškega zlata v preteklem letu imelo dalekosežen efekt na denarno valuto raznih dežel v Evropi in Južni Ameriki." Ameriško zlato je pomagalo, da se je valuta Italije, Francije, Grške, Norveške, Estonije, Poljske, Argentine in Ekvadorja vrnila k zlati bazi in da je Anglija ojačila položaj svojega zlata. Vzpostavitev izplačil v zlatu v Franciji je takorekoč stabilizirala finančni položaj v Evropi.

Hoover agitira za panameriški aviatični trust

Lima, Peru, 6. dec. — Novi predsednik Hoover je včeraj posetil Limo, stisnil roko peruvskega despotu-predsedniku Leguiju in izjavil, da bi rad videl pakt, ki zveže Severno in Južno Ameriko z letalskimi črtami. Panameriški pakt, na temelju katerega bi imeli pasafirski in tovarni aeroplani vseh ameriških dežel prosto zračno pot na vseh delcih, se lahko uredi v enem letu, je rekel Hoover. Ko je Hoover stopil na suho v Limo, je videl ogromen napis: "Združene države in Peru marširata skupaj!"

NOV TEKSTILNI TRUST SE SNUJE NA JUGU

Združilo se bo 28 kompanij in kapital bo znašal štirideset milijonov dolarjev.

Charleston, N. C. — Osem in dvajset tekstilnih tovarnen se združi v tekstilni trust s štirideset milijonov dolarjev kapitala. Tovarne so v Severni in Južni Karolini, Virginiji in Georgiji. Tekstilni baroni na ta način pomagajo izvesti geslo bankirjev za leto 1928. Ti bankirji namreč pravijo, da je leto 1928 "leto združevanja." Predlagana tekstilna korporacija bo največja, kar jih pozna zgodovina tekstilne industrije.

Naslednje tovarne so vključene v združenje: Štiri Hoghtowerjeve, ki so v Thomastonu in Barnesvillu, Ga. Kapitalizirane so a pet milijonov dolarjev. Springerjeva skupina tovarnen v Fort Millu, Chesterju, Lancasterju in Kershawu, S. C. Kapitalizirane so približno s deset milijoni dolarjev. Erwinova skupina tovarnen v Torgantownu, Coolemeju, Durhamu, East Durhamu, West Durhamu in Duku, N. C. V teh tovarnah je videnih okoli deset milijonov dolarjev.

Dalje tovarne Riverside in Dan kompanij v Danvillu, v katerih je okoli petnajst milijonov dolarjev kapitala. V teh tovarnah dela približno okoli dvajset tisoč delavcev. Tekstilni baroni in lastniki teh tovarnen izjavljajo, da se sato združijo, da ustvarijo same eno enoto, ki bo postavljala blago na trg. V resnici se pa združujejo zaradi dobička.

Stavkarji okupirali štiri mesta v Kolumbiji

9000 plantažnih delavcev pod komunističnimi voditelji stopilo v direktno akcijo.

New York City, 6. dec. — Privatni kablogrami in radiogrami se glase, da je včeraj 9000 stavkojih delavcev na plantažah banan v državi Magdaleni republike Kolumbija v Južni Ameriki zasleglo štiri mesta. Stavko, ki traja od srede novembra, vodi komunisti. Situacija je postala kritična zadnje štiri dni, toda poročila ne pove ničesar o kakem prelivanju krvi. Delo počiva že dva tedna; tudi železniški promet v plantažnem okraju je paraliziran. Stavkarji so zasedli mesta Santa Marta, Cienega, Sevilla in Aracataca. Vsa ta mesta se nahajajo ob reki Cauči v severnozgodnem delu Kolumbije ob Karibinskem morju.

Bogota, Kolumbija, 6. dec. — Lastniki plantaž v Magdaleni zahtevajo, da vlada razglasi obsešno stanje v pokrajini bananastih plantaž, kjer delavci stavkajo.

Ženska zgorela

Chicago. — Dorothy Lowe je v sredo zgorela v kuhinji svojega doma, ko je vtila nafto v peč masele da je petrolej. Nastala je eksplozija in ženska je bila v hiši v plamenih. Njen mož, ki je dobil težke opekline in morali so ga odpeljati v bolnico.

Delavska zmaga na Irskem

Dublin, 6. dec. — Pri nadopolnilnih volitvah 19 poslancev za irsko višjo zbornico je delavska stranka osvojila en mandat, De Valerovi republikanci šest in vladna stranka ostale.

Letalec se ubil

San Antonio, Tex. — Vojaški letalec Philip Atkinson se je v sredo ubil, ko je padel s svojim letalom z višine 50 čevljev na zemljo na tukajšnjem letališču.

Protest v Rusiji proti božični trgovini

Časnikarji in "konsomolci" zahtevajo, da moskovski sovjet nekaj ukrene.

Moskva, 6. dec. — (Iz poročila N. Farsona, The Chicago Daily News.) — Vaški časnikarski dopisniki iz moskovske okolice — 36 po številu — so včeraj naslovili na moskovski sovjet odprto pismo, v katerem ogorčeno protestirajo proti avobodni trgovini s božičnimi drevesci in igračami za otroke v Moskvi.

"Radi bi vprašali moskovski sovjet, po čigavi milosti je dovoljena ta koncesija trgovcem?" se glasi pismo. "Mi bi radi znali, kdo uživa to propagando za božična drevesca? Kdo je odgovoren, da privatni trgovci pomagajo popom in rabincem ter drugim razpeševalcem ljudskega opija (vere), namesto da bi popularizirali revolucionarne ideje? Velika okna prodajalnice za prodajalnice so okitena s božičnimi drevesci in igračami kakor pred revolucijo. Ali se to vrši v interesu nepovpcev (privatnih trgovcev) in njihovih buržoasnih odjemalcev? Mar se vrši v interesu duhovščine? Smatramo, da je predbožični in božični cirkus sramota za rdečo Moskvu!"

Drugi protest prinaša "Konsomolska Pravda," glasilo komunistične mladinske organizacije, ki piše:

"Sramotnega božičnega teatra mora biti konec. Od 10. decembra do srede januarja bo imela mladina protireligiozno kampanjo v Moskvi. V tem času je treba nastopiti tudi proti plajčevanju in štetju, ki je navadno v zvezi s božičnimi prazniki. Komunistična celica ima nalogo, da privlači na je mladino, pa tudi odrasle v kampanjo, organizirajo klube in predavanja, sdručijo umetnike za predvajanje in izdelovanje protireligioznih stvari, aranžirajo zabave in tekme na drsalnicah, razdeljujejo cenene gledališke vstopnice med delavci ter skrbno, da bodo delavci na praznike surnaj v naravi, ne pa doma pri posodah z vodko. Moskovski sovjet priporoča, da se božična praznika 25. in 26. decembra odpravita in mesto tega naj se vršita dva praznika znanosti in dela ob novem letu. Naše učenjake, zdravnike in inženirje je treba zainteresirati za ta korak."

DARROW IN HAYS BODETA ZAGOVARJALA BROPHYJA IN TOOHEYJA

Obtožena sta, da sta škvala k nemirum.

New York, N. Y. — Clarence Darrow in Arthur Garfield Hays bodeeta zagovarjala John Brophyja in Patrick Tooheyja pri obravnavi dne 18. decembra v Pittsburghu. Tako naznanja Unija za ameriške civilne svobodščine.

Brophy in Toohey sta znana iz zadnje stavke rudarjev kot voditelja levega krila rudarjev. Obtožnica jima očita, da sta v Rentonu, Pa., na shodu rudarjev, ki se je vršil lani v mesecu marcu, škvala rudarje k nemirum. Znano je, da je na omenjenem shodu posegla vmes državna policija, čes, da sta govornika kritizirala politiko vlade Združenih držav v Nikaragvi. Toohey je bil pobit na tla. Nato je policija razgnala rudarje na vse štiri vetrove. Brophy in Toohey sta pa bila aretirana.

Smith noče biti župan

New York City. — Demokratje so vprašali Al Smitha, če hoče kandidirati za newyorškega župana prihodnje spomlad, pa so dobili odklonilni odgovor.

Angleški kralj umira zelo počasi

London, 6. dec. — Angleški kralj George umira še dva tedna pa še ni umrl.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
 LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
 Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.
 Naročnina: Zedinjene države (izven Chicaga) \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta; Chicago in Cicero \$7.50 na leto, \$3.75 za pol leta, in za inostranstvo \$9.00.
 Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
 2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
 Organ of the Slovene National Benefit Society.
 Owned by the Slovene National Benefit Society.
 Advertising rates on agreement.
 Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$9.00 per year.
 MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju n. pr. (Nov. 30-1928) poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da va mje s tem dnem poteka naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

MEHIŠKA IZSELJENIŠKA KVOTA BO SKORAJ GOTOVO SPREJETA.

Mogoče bo Kanada tudi prizadeta.

Senator Harris iz Georgije je izdelal predlogo, ki določa kvoto za izseljenike iz republik latinske Amerike. Kongresnik Box iz države Texas je izdelal predlogo, ki določa izseljeniško kvoto za vse dežele na zapadni polovici zemeljske oble. Vsteta je tudi Kanada. Ena od teh dveh predlog bo mogoče sprejeta letošnjo zimo.

Sentiment proti neomejenemu naseljevanju iz latinskih dežel in Kanade se umetno podlaga zadnja leta, češ, da v deželo prihajajo mehiški in kanadski delavci, ki so pri volji delati za nizko mezdo.

Ameriška delavsko federacija je nasledla tem propagatorjem. Ta verjame, da so ameriški podjetniki res tako naivni, da ne marajo mehiških in kanadskih delavcev zaradi tega, ker delajo prepoceni. Ameriškim podjetnikom ni treba hoditi po delavce, ki delajo poceni, v Mehiko in Kanado, ampak jih dobe tudi od tam, kjer je kvota že določena, pa v južnih državah med zamorskimi in belopoltnimi delavci.

Agentje na pr. gredo v Francijo in v Bretanijo ter pripovedujejo, da v podjetju Michelina, v katerem izdelujejo avtne šine iz kavčuka, zaslužijo delavci po tri sto petdeset frankov na teden. V Bretaniji je velika revščina med malimi kmeti in ribiči. Take pripovedke učinkujejo na siromašne bretonske ribiče in kmete. Računati prično, koliko bodo lahko vsak teden prihranili od svojega zaslužka in tako plačali dolge od svojih zadolženih posestev, ker jim agent ne pove, da bodo morali obleko, hrano, stanarino, sploh vse življenske potrebščine plačevati v dolarjih. In tako se nekega dne odločijo, da gredo v Ameriko, v kateri se zaslužijo po tri sto petdeset frankov na teden ali 18,200 frankov na leto. Vsak reven ribič in kmetič se v duhu vidi v par letih bogatega, da bo lahko kupil novo ribiško ladjo ali pa majhno kmečko posestvo.

To, kar se godi v Franciji, to se godi tudi v drugih deželah, za katere je določena velika kvota. Vsaka dežela ima svoje skrajno siromašne delavce. Vprav sedaj poročajo, da v Britaniji strada okoli devet sto tisoč rudarjev, ki delajo v premogovnikih. Za Britanijo je določena največja kvota in zato lahko podjetniki s spretno agitacijo dobe iz tujemstva največ delavcev, ki so pri volji delati za vsako še tako nizko mezdo.

V južnih državah je na tisoče zamorskih in belopoltnih delavcev, ki radi delajo za deset dolarjev na teden, torej še manj, kot delajo tujemski delavci, ki se izselijo v Ameriko.

V državah, v katerih prepovedujejo nauk o evoluciji v šoli, je zelo malo ljudi, ki se zavedajo, da imajo kot ljudje tudi pravico zahtevati, da se ravna z njimi kot ljudmi in da žive v človeških razmerah. Kdor se hoče prepričati, v koliko se delavci v južnih državah zavedajo, da imajo pravico do človeškega življenja, naj obišče industrijske kraje na jugu in si ogleda borne kočice in bajte, v katerih prebiva delavno ljudstvo, ki gara v industrijah, ki so se pričele razvijati, pa bo na jasnem, kako visok je življenski standard delavnega ljudstva v južnih državah. Kdor bo to storil in če bo hotel biti pravičen in nepristranski, bo priznal, da ne preti nevarnost ameriškega življenjskega standardu toliko od delavcev iz Mehike in Kanade, ampak od delavcev v južnih državah, belopoltnih in zamorskih.

Zalostno je le, da se voditelji ameriškega strokovno organiziranega delavstva dajo ujeti od prepovednikov in zagovornikov lastujočega razreda in z njimi zatulijo v en rog, da je treba izdelati še ostrejšo postavbo za omejitve naseljevanja delavcev iz tujih dežel, ker omejevalni zakoni k izboljšanju delavskega življenjskega položaja pomagajo toliko, kot Blazev žegen zoper bolezn v grlu.

Kaj, ko bi druge države vrnilo šilo za ognjilo in bi prepovedale prihajati ameriškim delavcem vanje? Tudi to se lahko zgodi, kajti časi se izpreminjajo, z njimi pa tudi razmere po svetu. Takrat bo tako kot v srednjem veku, ko tlačani ni smeli zapustiti svojega tlačarskega go-

spodarja brez njegovega dovoljenja. Lastujoči razred ne bo trpel, ampak trpeli bodo le delavci in njih družine. Tisti, ki bo takrat na dnu, bo ostal na dnu, pa naj gre kamor hoče.

VEŠTI IZ NASELBIN

The Gold Dust Twins.

Johnstown, Pa. — Dvojčki so povsod. Imamo jih v politiki, v kapitalističnih, verskih, delavskih, pa najdemo jih tudi na družinskih poljih. Dvojčki so različni. Eni delajo za napredek, drugi za reakcijo, tretji za slogo, četrti za neslogo.

Naša dvojčka sta Miha in Martine. Ime nima pomena, a ker imajo vsi dvojčki imena, je treba, da imajo naši tudi ime, da se zamore "snov" obdelati kot se spodobi.

Well, ta dva dvojčka, ali The Gold Dust Twins, sta se menda zaklela proti meni, da mi škodujeta in končno sta uspeša v njih naklepu ter pridobila nekaj članov nekega lokalnega samostojnega društva, da sem prišel ob članske pravice. Da so z mano obračunali po krivici, lahko dokazem s tem, ker mi ni bil dovoljen vstop na sejo; ko je bil izvoljen porotni odbor, so ga zavrgli, češ, da nimajo porotniški nič z mano opraviti, in le dvojčka sta imela vso moč ukrepati. Kajti ta dva dvojčka, ali The Gold Dust Twins, baje vidita vsakemu članu v srce. Takšno moč imata!

Naj povem javnosti, kako se godi krivica članom samostojnega društva, če dobe v roke vodstvo agentje tujerodne organizacije, kajti štirje smo bili "odslavljeni" brez da bi nas o tem preje obvestili. Član sem bil nad 12 let in vedno sem plačeval mesečnino za tri mesece za nazaj. Ko je pa vodstvo meseca junija prešlo v roke agentje tujerodne organizacije, pa ni hotel vzeti denarja v znesku treh dolarjev, ki sem jih poslal dne 10. avgusta. Dalo se mi je vedeti, da sem ven. Skliceval sem se na pričo, da sem plačal meseca maja tri dolarje. Sel sem na sejo in eden izmed članov čiste pravila, ki pravijo, da se ne sme škodovati bratu, ker me niso obvestili, ker sem plačal blaginjskega decembra in februarja in tajniku v maju in zapisala sta pravilno po pravilih.

Nekaj članov je bilo mnenja, da se posreduje, ker nimamo drugih višjih odbornikov, ker smo sami vse. Miha je nasprotnoval in zagrožil, če me vzamejo nazaj—in člani so se ustrašili ter Miha je zmagal, ker je istočasno tudi Martine pogledal po članih, da vidi vsakemu v srce. Takšna je zgodba o naših dvojčkih Mihi in Martini, ali po angleško: The Gold Dust Twins.

Dostavljam se, da je žalostno za društvo, v katerem ni niti enega, da bi vodil društvo naprej brez agentov tujerodnih organizacij. Res je, da sem vzel 6 članov od Mihe, ker nisem več mogel plačevati, ali osebnost prinese na društvo pa še v bolezn, to pač ni izobrazba. Naš Miha je svojočasno tudi agitiral za kranjskega gospoda, ker so ga menda grehi pekli. Se ga bodo pekli, gospoda pa ne potrebuje mo, kajti prepira imamo že itak dovolj.

Rečem le, če bi bilo malo manj alkohola na svetu, pa bi bilo več razumevanja in sloge. Imam še štiri druga društva brez vašega in najboljše je društvo Slovenske narodne podporne jednote. Pri teh se lahko pritožijo, ako se čutijo, da se ti godi krivica. Rojakom-članom naših društev priporočam, da izvolijo v odbore člane, ki nimajo opravka z drugimi društvi, kajti to je škodljivo. Član sem nad 15 let in 7 nas je v družini istotako članov, ter naročnik sem na dnevniki Prosveto odkar izhaja in ga ljubim čedalje bolj. Prepričan sem se o veliki vrednosti SNPJ v treh mesecih moje bolezn, ko mi je ta organizacija pomagala mnogo. Dobil sem \$100 za operacijo in toliko podpore. Hvala in čast vam članom; ki ste mi jo nakazali. Našima dvojčkama pa svetujem, naj opustita šepetajočo kampanjo od hile do hile, pa stopita rajše na jasno, da se pogovorimo iz oči v oči.

S tem je zgodba o naših dvojčkih končana.

A. F.

Letna seja društva 422.

Standardville, Utah. — Iz urada društva št. 422 Slovenske narodne podporne jednote: Namam članstvu omenjenega društva sledečo važno vest, ki lo naj nihče izmed članstva ne preze, kajti važna je tako za snega kakor za vse člane tega društva:

Članstvo društva št. 422 Slovenske narodne podporne jednote je na svoji redni mesečni seji, ki se je vršila v nedeljo, dne 11. novembra, odobrilo predlog, da se morajo vsi člani brez razlike udeležiti letne seje, katere se bo vršila v nedeljo, dne 9. decembra. Istočasno je bilo tudi sklenjeno, da bo vsak odsoten član kaznovan po pravilih. Seveda so od tega sklepa izzeti člani, ki so na bolniški listi. Torej članstvo naj se blagovolj udeležiti glavne seje v polnem številu, da rešimo potrebne društvene zadeve ter da izvolimo nove uradnike za leto 1929. Na svidenje 9. decembra!

F. Miahmash, tajnik.

(Pojasnilo. — Naznanilo prejeli prepozno za uradno številko Prosvete, ki je izšla dne 5. decembra. Poslali ste ga dne 3. decembra, prejeli pa smo ga 6. decembra. Odposlano bi moralo biti najkasneje dne 1. decembra, da bi pravočasno dospelo v uredništvo za prošlo oficijelno zdajo Prosvete.)

Listina uroditelstva

Hartford, Wis. — J. P. — Veliko je odvisno od osebe, ki se vpiše v kurz, koliko se nauči, od časa, ki ga lahko posveti, ali ki ga je pri volji posvetiti enemu ali drugemu predmetu. Dali je omenjena šola zaželjena, je težko ugotoviti, z vsemi korespondenčnimi šolami te vrste pa je težava v tem, da zelo veliko vpisanih oseb pusti šolo predno poteče dogovorjeni rok.

Ako ste pri volji resno prijeti se dotične študije, tedaj bi se izplačalo potruditi. Konstatiraj pa moramo, da z uspešnim zaključkom šole se ni vedno rešeno, da dotična oseba tudi uspe s tistem poklicu. Torej je v glavnem odvisno od prizadele osebe, kaj zmora sama dobiti iz šole več kot pa to, kar more šola dati. Seveda ne moremo omejevat vseh in vplivnih šol, ki vsekakor nudijo več kot šole druge ali tretje ter četrte vrste. Vredno je, da poskusite, ker itak si plačevali na obroke, ako potem lahko brez obveznosti prenehate s kurzum kadar se vam poljubi, ne da bi bili prisiljeni plačati za ves tačaj korespondenčne šole. Radi tega pa je treba biti previden, kadar se podpisuje katerekoli listine, da se ne podpisate kaj takega, kar bi Vas potem vezalo v posnejša gotova plačila. Sploh je previdnost vselej na mestu.

V našem listu smo že večkrat povdarjali, da naši ljudje prepogosto nasadejo raznim navihancem, ki jih opeharijo za težko prilažene novice. Zato se nam tudi sedaj zdi vredno povdarjati besedo previdnost. Pozdrav!

West Allis, Wis. — Rojaki nja. — Kot ste v vašem pismu navedli slučaj, ki se Vas tiče, ugotavljamo, da ste sedaj dražavljanka. Da pa se o zadevi dobro pripravite, vam svetujemo, da se obrnete na naturalizacijski urad. Pozdrav!

Chicago, Ill. — J. M. — Pošljite nam Vaš naslov, katerega moramo imeti, predno priobčimo Vaš dopis, ali pa se sami zglasite v uredništvu Prosvete. Pozdrav!

Chas. Pazman, Verona, Pa.: Hvala za poslano iz lista The Pittsburgh Press. Ob priliki radi prevedemo in priobčimo v Prosveti—saj deloma potrjuje ono, kar je vaš rojak in bivši drug Juhovič poročal o Rusiji. Pozdrav!

Nevarna bandit ustrelen. — Chicago. — Detektiv Simon Kennedy je v sredo ustrelil Thomas Stevensa, ki je prejšnji dan oropal hotel Pearson za \$4,900. Policija je tudi prišla Charles Warda, drugega bandita, ki se je udeležil roba v Pearson hotelu.

Kako se branijo rastline nepoklicanih gostov

Spisal M. Členček.

Najznamenitejše rastline, katerih lepki, pritlehni listi, ležeči v kolobarji po tleh, lakomnim, nekrilati žužkom zapirajo pot do cveta, to so poleg nekaterih planinskih trobentic (jegličev) razne debeluhe. Gorenja stran njih pritlehnih listov je zaopeta z nekako vlačno, lepko sluzjo, katero skrgavao drobne, zelo mnogoštevilne kosmatinice. Te so dvojne oblike. Ene so stebrički, bradavicam podobni, sestavljeni od 8—12 posameznih stanic, druge pa lahko prispodabljam kakor navadni glivi, katere klobuk se drži precej dolgo recija. Brezbarvna sluz, katero izločajo te kosmatinice, to je kaj izvrstna naprava, zakaj živalce, ki se je dotaknejo, obvisijo kakor v pasti, in zaman je ves trud, da bi se zopet otele. Večje živalce sicer ne obvisijo, ali ko so spoznale, da jim preti tu nevarnost, ne iščejo sredi kolobarja na viš štrlečega stebelca, temveč odpravijo se z rastline in pobere kopita. Res je sicer, da se okoriščajo naše rastline z ujetimi mrčesi, da prebavljajo tudi živalsko hrano, vendar to ni neizogibno potrebno, zakaj prav tako uspevajo tudi brez nje, sesajajo redilne snovi iz zemlje in zraka. One kosmatinice torej niso past v tem pomenu, temveč samo naprave, s katerimi se rastlina odkriča nepoklicanih gostov.

Mnogo več je takih rastlin, ki ali nimajo pritlehnih kolobarov, ali pa, če jih imajo, v svojih listih ne izločajo nikakršne tekočine. Njih stebelni listi so porasteni z dilačami; katerih lepki sok je drobnim žužkom nevaren. Ako so ti stebelni listi prave oblike in tako postavljeni, da bi morale živalce prekoračiti njih spodnje dele, hoteč do medu, ni se nam bati, da ne bi obvisile na njih. Sosebno pripravi za takovo lov so prilistki stebelnih listov, in sicer zato, ker so pričvrščeni večinoma ob spodnjem delu posameznega lista ali pa na steblo. Mnogo rastlin ima baš po prilistkih jako razvite kosmatinice, katere so s svojo lepko tekočino pristen jez, katerega ni mogoče prekoračiti.

Najraznovidnejši in najmnogobrodnejši pa so v tem pogledu oni listi in lističi, ki so namrečeni prav blizu cveta in katere navadno imenujemo krovne lističe. Zlasti pri košaricah, katerim napravljajo krovni lističi nekaj košek, na čegar dnu so pritrjeni neznašni, toda mnogoštevilni cvetovi, morali bi nekrilati žužki preko te ograje, toda to se jim ne posreči, ker so posamezni lističi — sosebno na spodnji strani — prevlečeni s sluzjo in večinoma tako postavljeni, da štrle naravnost od stebila in kažejo tihotapeem namazano plat. Rodisi da se izceja lepki sok iz vse gorenje mrenice, bodisi da ga izločajo samo pojedine kosmatinice, na sprednjem konci izpremenjene v žlezico, učenek je povsod jednak. Za vsled bodi iz ogromne množice omenjen samo močvirski dimek, košarica, ki prav navadno rase po vlažnih travnikih in svoje zlatorumeno cvetje odpira meseca rženega cveta in malega srpana. V kosku sedi mnogo drobnih cvetov, katerih cvetni venec je vspodnji polovici cevast, v gorenji pa jezičast. Iz cevi gleda dolg vrat, nacepljen na dve brazdi, ki sta usločeni navzven, torej tako postavljeni, da ji lahko doseže krilata živalca, ko je sedla na razcvetje. Do čim potiska svoje sesalce v cev, kjer je medovnik, dotakne se tudi brazde in pusti na nji nekaj cvetnega prahu, ki ga je donesla z druge rastline iste vrste. Mislimo pa si nekrilatega žužka, ki je dospel v potu svojega obraza (močvirski dimek je visok 30 do 120 cm) do razcvetja vrhu stebila in konec vej. Tu ga vzprejmejo neštevilne črnatke lepke kosmatinice, štrleče izpad kosovih lističev, in mu zapro pot do medu. Kjerkoli poskuša, nič ne pomaga, povsod se mu odpira smrtonosna past.

(Dolje nebradnja.)

NAKOCITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENC"

OPAZOVANJA

Stare bedastoče. — G. Trunk pravi, da je trda buča, zato ne bo močlal o Hickmanu in drugih norcih, obešenih in živih. All right. Svobodno mu — čenčanje.

Njegov point je, da je bil mladi Hickman morilec zato, ker se je v srednji šoli (ameriški srednji šoli!) zanimal za evolucijo in ateizem. Bil je normalen človek, kajti sodišče mu ni dokazalo blaznosti. Dalje: Hickman je celo sam zapisal v zaporo, da je bil ateist, da je zanimal krščansko vero in to ga je zavedlo v zločine!

Drugi Trunkov point je — in ga debelo podčrtava — da ateist ali brezverec, če je zločinec in kot tak pri zdravi pameti, je zločinec zaradi ateizma, dočim je katoličan, če izvrši zločin pri zdravi pameti, zločinec kljub svoji veri. Razumi, čitatelj, dobro: ateist izvrši zločin zato, ker je ateist, toda katoličan ne izvrši zločina zato, ker je katoličan! Taka je Trunkova krščanska filozofija.

Hickmanovi branitelji so pred sodiščem dobro dokazovali njegovo abnormalnost. Njegov lastni oči, ki ga je najbolje poznal, je pričal, da je fant imel večkrat hipne napade blaznosti. Dokazi niso bili upoštevani zaradi tega, ker je javno mnenje okolice zahtevalo, da mora Hickman viseti za ogabni umor. V mnogih slučajih umora se to upošteva. Zakaj je bil Remus opočen v Cincinnatiju, ko se je branil s hipno blaznostjo? G. Trunk je že dovolj dolgo v Ameriki, da bi lahko vedel, kako operira tukajšnja pisana justica. Vedel bi lahko, da kjerkoli je otrok umorjen, tam izkličujejo ni milosti za morilca, pa naj bo normalen ali ne. To je eno.

Drugo je tista smešna izjava, ki jo je Hickman podpisal v ječi. Kje so dokazi, da je Hickman sploh pisal kaj takega, in če je podpisal, da li je vedel, kaj je podpisal? G. Trunk seveda vedel.

Boj katoliške cerkve zoper higijeno

Nesnaga na ulicah, vodovodi in kanali v starih časih. — Prvo stranice na Francoskem. — Dožinja, kanal in beneški nadškof. — Poganske luči in krščanska svetloba.

W. Feldova knjiga "Die Entstehung des modernen Strassenbildes" ugotavlja čudovito neugoden vpliv, ki ga je imela na mestni razvoj... katoliška cerkev tekom zvojevoja 1500letnega boja za posvetno oblast! Stari poganski cesarski Rim s svojimi vodovodi in predori se nam zdi čudno moderen. Katolištvo je srdito naspadalo vsako pohujšljivo udobnost in snago: bila mu je na poti, ker je baje človeštvo ovirala pri zvečanju! Zato n. pr. niso bile pometene ali osnažene pariške ulice niti enkrat tekom vsega srednjega veka od l. 395 do l. 1667. To je dejstvo, pa naj se zdaj zdi še tako neumljivo! Ko so l. 1667 prvič odredili mestni očetje temeljito anaženje, so bili Parižani nepopisno veseli: saj niso mogli dihati sredi kupov stotletne nesnage.

Peasniko so opevali delo smetarjev, mesto pa je otele dogodek pozabljenju s posebno svetinjo!

Isto opazujemo tudi drugod. V Pompejih, 100 l. po Kr. so n. pr. imeli široke kamenite in celo marmornaste hodnike. Ulice so bile tlakovane z lavo iz ognjenika, t. j. skoraj asfaltirane. Potem pa je dolgo izhajala kristjanska Evropa brez vsakega tlaka. Sele l. 1745. so tlakovali prvič ulice v Londonu, leta 1803. v Parizu in l. 1825. v Berlinu.

Kaj bi še govorili o vodovodih in kanalizaciji! Trajanov Rim je imel 443 kilometrov vodovodnih cevi in veliko omrežje za odpravo nesnage. Potem je vse zaspalo, in šele okoli l. 1880. so kanalizirali kot prvo evropsko mesto — Prago. Njenemu zgledu so sledila druga velenasta. Poprej so tekom 1500 let vsi pili vodo iz vodnjakov ali rek. Nesnaga se je kopičila v greznicah, ki niso bile niti zidane. Ležala je tam leta in leta ter zastrup-

liko držal na to "izpoved", ker prišla iz rok ječarskega katoškega kaplana. Jaz ne dam njo nič. Kdo ve, če ni falsificirna od prve do zadnje besede Hickmanov "ateizem" je bunk.

Moje stališče ni, da je bil morilec norec; ne, tak naivni nilem. Rečem pa — in tiso drugih je reklo — da zločina, krien je Hickmanov, ne more storiti človek zdravih živcev in aredišče živcev so možgani. Trunk pravi, da je jasno, kar priznal sam. Zame pa je jasno, kar so rekli psihijatri: "Demtia praecox." Dalje mi je jasno, da se G. Trunk zanima za Hickmanov slučaj samo zato, ker Hickmana v ječi pred njegovo eksekucijo "pokatoličani" besečice.

Yes, brezverec je tudi lah zločinec, in še prej, če se m zločinec. Po perversni filozofiji s katero operira G. Trunk, ateizem (bogatajstvo) per se ali s mo po sebi povzroča zločine, ki ni v njem "moralne podlage". Dejstvo je, da vsak ateist, ki res prepričan ateist, ima etične prepričanje, ki odločno izključuje vsako zločinsko početje. Tem prepričanju je več pramoralnosti kakor v katolicizmu. V mojem etičnem naziranju diktuja: Glavo za glavo, o za oko in zob za zob, ki se nahaja v "knjigi vseh modrosti", v ščanski bibliji! Kako naj tore tako etično načelo vzbuja zločake posledice? Where's the difference?

Sicer pa je G. Trunk v kontdikciji. Pred kratkim je vse alate obsodil za norce, ki bi morali iti v bolnišnico — umobolno. Na drugi strani pa hoče, da ateizem odgovoren za "atstov" zločin. Po Trunkovi so je bil torej Hickman norec, ki je bil ateist — in končno ni sili kot "katoličana!" Čudovite reči se pletejo v svetlu.

ljala vse stanovanjske prosto. Kako je smrdelo takrat po stih! Prvo stranice za rezerv arjem za vodo (brez vodovodseveda) so naredili l. 1749. Versaillesu. Enakega ni bilo vsem svetu do l. 1824! Ni lahko govoriti v starih časih higijeni!

Benečanski trgovec Domenico Silvio (dož od l. 1045. do 1099) je vzel za ženo neko jako le in duhovito bizantinsko princeso. Uvedla je v Benetkah ilice, ki jih je poznala iz svoje turške domovine. To zlato dilno orodje je hudo pretre domaćega spovednika. Zahteval je, naj se odpravi pogansko hujšanje, a dožinja se ni mnila za prokletstvo, dasi jo papež na naznanilo pobožnosti izobčil iz cerkve. Še v Nekoč je pustila dožinja na sveto stroške osnažiti benečanske kanale, ki so prehudo smrdeli. Rekla je možu, da ne bo nikoli več stopila v svojo gondolo. Ta kaplja je naposled la kelih. Benečanski nadškof odredil javno molitev, da bi povično nebo kaznovalo zakrknno grešnico. Prošnja je b kmalu uslišana. Nekoliko pozneje je preminula dožinja groznih mukah kot žrtve strupljenja.

Z istim uspehom se je pot zala duhovščina tudi na poljavne razsvetljave. Samo v t. g. ganikih časih so prizigali v noč luči v Rimu in Antiohiji. pa je l. 1524. naročil Francois Parizanom, naj obešajo lečber vsakega tlaka. Sele l. 1745. so tlakovali prvič ulice v Londonu, leta 1803. v Parizu in l. 1825. v Berlinu.

K. M. Stanjuković:

"Jastrebova" katastrofa

Povest starega mornarja.

— Pri moji veri, takrat pa smo mislili na bogove. Vaše visokorodje! Naš starejši častnik je bil sila pogumen: nič ni poznal strahu, venomer je godrnjal in nalagal mornarjem kazni. Nu, tistikrat je tudi njega prišlo. "Bratci," je pravil, "golobčki moj!" Cisto drugače je govoril; poznalo se mu je, da se mu vidi smrt malce resnejša, nego če ubogemu mornarčku nateza noge. Ona te vse drugače nategne, pa naj breča, kakor hočeš. Sploh smo takrat vsi izgubili upanje, ali da povem naravnost: vsi smo obupavali in po glavah se nam je podila misel, da nam bo vsem konec v Nemškem morju. Od sile mizerno je to morje, vaše visokorodje! Ondi je, so pravili, vedno lepo vreme. A ne več odkod — zdajci se privlači brez vsakega reda in pravila nekakšen blazen val in premetava ladjo z boka v bok. Tako sibanje niso matje solze. Še močnemu človeku vzame pogum. Jaz sem videl v svoji mornariški službi vaa morja in oceane, ali hujšega od tega morja ne najdem. Nu, pa je Gospod uslišal molitve pomorščakov in se je usmili. Mnogi so celo živi ostali. Res ta, tudi naš kapetan, Leontin Fedorovič Bjeloborodov — nemara ste izvolili ališati o

njem, vaše visokorodje? — bil je svojeglaiven, a dober človek. Takrat se je izkazal. Ni prenesel pogube "Jastreba", da mu Bog nebeško kraljestvo! In Ivančič, s katerim sva ob vročem poletnem delu sedela v hladni drevesni senci na graščini mojega prijatelja, bivšega pomorščaka, kjer je bil ta stavec nočni čuvaj — je anel čepico, da se je pokazala kakor škrip bela glava ter se je pobožno prekrižal. — Naš "Jastreb" se je potopil v morskem preliju, vaše visokorodje! — je nadaljeval Ivančič. "Plitva ožina," ondi je mnogo plitvin in skalovirja. Tudi obrežje je nizko. Pozabil sem, kako se ta preliv imenuje. Stara pamet, vaše visokorodje. — Zdi se mi tako nekako... kot rak. — Skagerak, — sem se spomnil. — Da, tako tako... Pluli smo ondi v pozni jeseni, z razpetimi jadrji... o solncu ni bilo niti sledu... vreme je bilo rezko. Zvečer smo spustili poslednjo jadro. Nenadoma pa vzrože valovi, postajajo vse silnejši in kot bi podivjali, uprav pobesneli. Vstajajo kakor silni veliki in se zaganjajo v "Jastreba"... Ali naša lupinca je bila trdna, saj so jo stoprav tisto poletje zgrabili in poslali iz Kronštata na daljnjo triletno plobo. Skripala je, se gugala na valovih in smuknila zdaj pa zdaj gladko po

velikanovem hrstu. Nu, valovi ji niso mogli do živga, naj so si še tako prizadevali. Samo besneli so in rjaveli ter se penili okoli nas... Pa smo se mornarji, ki tisto noč nismo imeli službe odpravili k počitku. Stopili smo pod krov, obesili postelje in se veselili, da lahko po utrudljivem dnevu spimo do polnoči. Kaj pa da, utrujen človek se vleže in zaspi. Kako dolgo sem spal, ne vem — zdajci se je nekaj zgodilo z mano, da bi bil kmalu zletel z ležišča. Čul sem grozovit tresk. "Jastreb" se je stresel in se ustavil. V tem hipu so tudi vsi tovariši poskakali z ležišč. Tedajci se oglašajo od zgoraj skozi luknjo boatmanov razburjeni glas: "Urno vsi na krov!" Mi smo se že brez tega na hitro roko oblačili in je drug za drugim planili po stopnicah. Vseh se nas je polastil strah. Razumeli smo, kaj se je zgodilo: "Jastreb" je obitaval v plitvini. Napol brez pameti sem skočil na svoje običajno mesto — k jaborovemu kolu — in sem zrl v morje. Kakšna grota! Noč je bila temna, morje je vse na okrog divje bučalo in veter tužil po jaborih. Poveljnik nam je velel skozi rog: "Mladenci, razpnite jadra!" A glas mu je bil takšen, kakor da se ne bi bilo zgodilo nič posebnega... Od silne trd je bil Leontin Fedorovič, vaše visokorodje! A kakor je bil odličen pri plovi, tako je bil dober nasproti mornarjem. Nikogar ni trpinčil in če je kaznoval,

je vedno postal kakor sodnik. — Ali bili so med nami taki, ki so poniglavo vzbujali njegov srd in nas gnali v nevoljo... Tako je bilo, vaše visokorodje! Umolknili je v vzdihnil, kakor bi ga prišlo sočutje z ljudmi, ki so gnali v nevoljo in je nadaljeval: — Mi, ki smo imeli opraviti z jabori, smo brž zlezli kvišku. Trudili smo se, da bi čim preje razvili jadra... Potlej smo zlezli na krov... Takrat so že odmevali toopovski strel... Potemtakem dajemo znamenja za rešitev... In mornarčki že stojijo pri vseh sesalkah in črpačo vodo iz notranjih ladjinih delov... A vode je vedno več in več... In naš "Jastreb" se niha in buta ob kamenje, venomer buta... Tesno nam je postalo pri arcu, vaše visokorodje... In vendar smo imeli vsaj to upanje, da bomo izčrpali vodo in se do jutra kakorkoli prebili... potem pa — nemara je v bližini obrežje — in sploh se kakorkoli rešimo. — Nu, tako smo se vsi vrgli k sesalkam... Niti mraza nismo utuli... A kapitan nas je venomer bodril: "Ne dajte se, dečki!" je pravil. Tako smo se tolažili do jutra, ko pa se je zdanilo, smo spoznali, da je z nami križ pa amen! Voda je segala že do zgornje palube; čez zadnji del so se prelivali valovi. A bura se ni hotela pomiriti in zmanjšati; krog in krog ni bilo videti drugega kot vzburkano, pobesnelo morje... Valovi so se begneno podili in premetavali, a iz njih se nam je režala — smrt. Iz topov so se streljali... izstreljevali so zadnje naboje, zakaj dohode v skladišča pod palubo je voda zaprla. Kapitan in častnik, ki je imel službo in krmljar — vsi so stali na mostiču. Leontin Fedorovič je bil bled kakor smrt; to noč se je čisto postal... Tesnobno je zrl okoli sebe. In tudi vsi drugi smo gledali tesnobno. Že smo pustili sesalke in jeli pripravljati čolne in vezati vrvi. Kaj naj bi se trudili z vodo, ko je že prodrla tudi na sprednjo palubo... Valovi so se jeli zaganjati v nas same... Zbrali smo se na ladjinem ključu, ki je stál nekoli višje, ker je "Jastreb" zadel ob skalo in se s sprednjim delom dvignil. A tudi sem je segla voda. Zdalj smo se vsi prišli za roke in se držali, hoteč se skupno rešiti ali poginiti. Nekateri so od strahu pred smrtjo splezali na jaborje... A smrt je bila povsod in je nenehoma zrla iz vode... Obupno smo čakali: zdaj pa zdaj se bo "Jastreb" raztreščil in strmoglavil v morje. Mi z njim... Duhovnik je jel žebroti molitve za umirajoče... Torej so nas že pripravljali na smrt... A ni še končal, kar ga oplazi mogočen val in splavi v morje. Iginil je. — In mnoge, ki niso mogli splezati višje, je splavljalo in se izginjalo pred našimi očmi. Strahoten je bil pogled na vse to in vsakemu je po glavi rila misel, koliko minut mu je neki štetih — dolgo ne bo nobeden čakal. Nekateri so molili, drugi jokali; zopet nekateri so sedeli kakor blazni z izbuljenimi očmi. Dva mornarja sta od obupa sama skočila v vodo, da se ne bi zaman mučila. Veliko trpljenje in hudo preizkušnjo nam je postal Gospod... Dolgo je že od tega, ali če se spomniš, ti postane tako tesnobno... Včas se človeku zazdi še v sanjah, da znova preživlja te ure in ko se vzdrami, ga obliva mrzel pot. Nekaj ljudi se je rešilo, toda zdravo pamet so izgubili za vedno. Oh, kakšne bridkosti smo morali takrat gledati vaše visokorodje! — Nevarna je mornarska služba!... Ni ji enake na svetu. Na kopnem si človek celo v najhujšem kako pomaga — ali tu, kjer je okoli njega sama neskončna voda?... Mislim, da ne bi noben ruski človek šel prostovoljno k mornarjem. Ni li na kopnem drugače? Tu imaš travo, pa gozd, pa polje in vse polno cvetlic... Zares lepo. Midva sediva tukaj le v hladu, vaše visokorodje, in čutiva zemljo — majčko. Vonjave, ki prihajajo od cvetlic... In pitčica, — kako ljubko poje in hvali Boga... In žuželka brenči... In ondi le nese mraviljini delavec alamo... Skratka: blagoslov, pravi blagoslov! — je rekel Ivančič. In njegove majhne, še vedno živahne, iskre oči so se ljubez-

bano, mršavo, orumenelo obližeje bilo ganjeno... Vzel je iz hladnega žepa majhno pipo, jo nabasal in z užitkom nekajkrat potegnil, nato pa je nadaljeval: — Ali bi še govoril kaj o morju? Saj ga je samo sleparstvo? — Kako sleparstvo? — sem vprašal, ker nisem razumel, kaj je hotel Ivančič povedati. — Nu, tako, sleparija, kakor na primer pri tukajšnjem oskrbniku, — je pristavil starec bolj potihoma. — Ali jaz mu dobro vidim v karte in vem, kako je prebrisal. Poznamo te, tovariš, poznamo! In Ivanovičev malo prej ganjeni obraz je poprijel zlobne poteze in oči so se mu zaskrile. Tako sem razumel, da ima Ivančič neki neprijeten obračun z oskrbnikom. — Včas je morje polno ljubezni... tako vabilivo in gostoljubno... še ne zgame se ne... Le zaupaj mi! Vsak hip si lahko upanje, da se rešiš; odkar pa so prišle toli hvalisane nove ladje, zadostuje, da treščijo ob kamen, pa nimaš skoro več časa, da bi bil skočil na palubo, tako hitro te potegne na dno. Ivančič se je jel hudovati nad novotarijami; šele ko sem ga nežno opomnil, je nadaljeval svoje povest. (Konec jutri.)

POJASNILO DRUŠTVENIM TAJNIKOM IN POSILJATELJEM RAZNIH NAZANIL

Kadar pošljete listu Prosveta, kakorinskih naznanila in zahvale o smrti, tedaj vselej povejte v pismu, ali želite imeti plačan oglas ali kot navadno vest. Ako je priobčeno kot navadna vest, se izpusti iz naznanila vse osebnostne zahvale in imena posameznikov, ter se tako naznanilo priobči brezplačno. Kadar pa hočete imeti priobčeno celo vrsto raznih imen in drugih stvari, je pa to oglas, se katerega se mora plačati, to velja za član in za nečlane. Nadalje velja isto tudi za razne privržence, veselnike, shode, itd. Vselej je treba povedati ali hočete imeti plačan oglas ali samo navadno članikarstvo vest, tud v takem slučaju se za navadno vest, naredi stvar bolj na kratko in se pove le važnejši del. Če pa naročite, da naj bo plačan oglas, se priobči vse, kar zahtevate. Isto tako velja za vse druge naznanila če se koga šika, ženskične ponudbe, prodaje, itd. Za vse take stvari se mora vedno povedati, da naj bo to oglas, kolikokrat naj se listi priobči in da bodeta zanj plačali. To pojamilo damo radi tega, ker je to sklop konvencije, da se potem ravnamo vsi, društva, člani, naročniki in upravnštvo lista. Prosim, da to upoštevate in se potem ravnamo. — Filip Godina, upravitelj.

NAZNANILO NAROČNIKOM ČLANOM SNP, ROJAKOM IN ROJAKINJAM

Naši potovalni zastopniki so: Sobrat Mathew Gnuis, iz Me Clellandtown, Pa., kateri bo obiskal del države Penna. in West Virginijo. Sobrat John Kravanja iz Avella, Penna., bode obiskal drugi del države Pennsylvanije in zapadni del države Ohio. Sobrat Anton Jankovich, stalni zastopnik je na delu z naročniki v mestu Cleveland in bližnji okolici v državi Ohio. Nadalje so naši zastopniki društveni tajniki in tajnice, ter so pooblašteni za zastopništvo za list Prosveta. Upravnštvo toplo priporoča vse gori omenjene zastopnike članom in članicam in rojakom naročnikom, da njim gredo v roke in skušajo pomagati pri agitaciji za list Prosveta. S daj je zimski čas in dolgi večeri naročite si list in kupite dobri knjige. Še posebno sedaj ko so knjige Književne Matice tiskorekč ako zastoj na prodaji bi se mogel vsakdo, ki le zmora naročiti nekaj teh dobrih knjig. Za list Prosveta in Književno Matico S. N. P. J. Filip Godina, upravitelj. Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpiraj svoj list!

Janko Kersnik:

JARA GOSPODA

Povest.

"Vi se šaljite — gospa!" "Ne, ne, prav nič se ne šalim! Minče mi je povedal, in on zve vae; govorilo se je o tem, večja družba je bila abrana — ti studentje, trgovci — stavila bi, da davkarjeve že vedo vse to!" Glas se ji je tresel, in lakala je robca, da si otre solze, katere ji je silila jeza v oči. "In — Julika je izprošila to govorico?" pravi Pavel, ne da bi kazal kaj razburjenosti ali nejevolje. "Da, da, Julika! Ne vem, kaj je videla." "Videti ni mogla ničesar, ališati tudi ne, potolažila se, Ančika!" Ogovoril jo je nocoj prvič zopet z nje kratnim imenom, kakor je bil temu prej vajen. "Pa vendar ste krivi vi — vsega govoričenja!" "Nikar ne mialite več na Minčeto blebetanje! Čakajte, sam ga vprašam, potem pride mo stvar na kraj!" "Ne, ne, Bog varuj! Minčeta pustite v miru! Obetajte mi!" "Kakor velite! Toda, Ančika, najsi bi bilo to resnično?" "Kaj resnično?" "Da bi vas bil smel, da bi vas bil mogel poljubiti?" "Pustite me!" "Nikar ne vstajajte! Glejte v oni lopi pri peči so vedno oči odprte in xro semkaj v naju." Godba prične z masurko. "Milostiva gospa — ta ples?" konča Pavel prejšnji svoj opomin. Plesala sta molče, ne da bi se ozrla drug v drugega; ampak sklenjene roke — nje desnica in njega levica — govorile so jezik, umeven vaokum na prvi pogled. Čakalo pa je že več drugih plesalcev, ki so hoteli izkazati današnji "kumici" vso čast, kolikor so je mogli. Adjunkt je poiskal druge gospe in gospodične, a vse po natančnem preudarku: je li plesati s to ali z ono? Kotiljon — brez tega bi bila vsa veselica ničeva — plesal je zopet z Ančiko. Med odmorom je bilo napitnice v izobilji; kjer so doslej starejši gospodje, tržani, gasilci in drugi pili vino in vino ter kvartali, uprizarili so plesoč mladeniči naglo obednico; tu so imeli pečeni purani iz prva največje nalogo, potem pa se je pričelo nasdravljjanje. Sodnik in njega soproga, notar Valentin z ženo i Juliko, Pavel, učitelj, davkarjevi i jurist-reditelj, sedli so skupaj, in sedaj se je ravnalo vse tako, kakor bi ne bilo zavisti ali zlobnosti, mršnje ali hudomušnosti na svetu, ampak vse zgolj dobroljubna veselost, nocoj pa le čustvo zadovoljstva, da je vsakdo zastavil svoje moči v silajen prospek te veselice. Pa odmoru se je pričelo plesanje še živahneje nego prej. Ko so okolo treh jutraj odhajali nekateri oddaljeni gostje, spremil je Pavel graščaka, ki je ves večer tarokiral z Vrbanojem, do voza. Vračajoč se po stopnicah, sreča vrhu hodnika Ančiko, ki je hotela v sobico, kamor so bili za ta večer postavili vso opravilo iz drugih sob, slavnostnosti namenjenih; tam je imela tudi svojo garderobo; za druge gospe je bila le-ta pripravljena na nasprotnem konci. Nikogar ni bilo blizu; na steni je brlela gasneča luč, tam iz plesne sobe pa so zveneli glasovi divjega valčka. "Ančika — sedaj pa vendar jeden poljub!" "Ne, ne!" sopne ona in poskusi uiti v sobico. Ali on je že tikoma za njo in zapre vrata za seboj.

"Ančika, Ančika moja, ali še vedno ne veš, da te ljubim?" šepne Pavel in jo potegne nase ter poljublja nje obraz. In ona v svoji slabosti ne ve ugovora. — Ko so se razhajali, šarilo se je nebo na vzhodu in hladen vetrč je valil lahko meglico čez travnike pod grobeljakim trgov. "Lepo je bilo; prijetno, brez prepira — kakor ga imamo vedno!" dejal je Vrbanoj, poslovivši se od ostalih gostov, ki so krenili na drugo stran. Pavel je šel s temi. "Lahko noč! Lahko noč! Dobro jutro!" zvenelo je od vseh strani. Sodnik je ponudil svoji ženi roko, toda ni je vzela. Molče je stopala poleg njega in zrla v meglico, ki se je kobalila v ravnini in ji rosila tančico nad obrazom. Tudi pod tančico je bilo rošno, ali te kaplje so bile grenke, pekoče... XI. "Kaj ti je — Anka? Ali si bolna?" "Kaj če biti? Pusti me vendar!" To je bil malone vsakdanji jutranji razgovor pri Vrbanojevih, kadar je on po zajutru vzela klobuk in palico, da odide v pisarno. S tem je bil tudi razgovor končan; Andrej je zapri duri za seboj, Anka pa je jela pospravljati po sobah. Okolo poldne je pristopila Pavel po tlaku, ki je bil narejen od siljastih kamenčkov, nabranih na produ ter se presledkoma raztezal ob hlačah nasproti sodnikovemu stanovanju. Uljudno je pozdravil sodnikovo gospo, ki je stala skoro vselej ob tistem času pri oknu. "Dober dan, milostiva gospa!" zaklical je s ceste. "Kako se imate?" Ančika pa je prijazno odzdravljala. "Ali ste že opravili v pisarni? Kako krasen dan je to!" Tako je odgovarjala časih. "Ali pač pridete zvečer h Krač? Ste li namenjeni kam drugam?" vprašal je potem adjunkt. "Ne vem, ne vem! Pa — da se vidiva!" "Klanjam se!" Tako je odgovarjala časih. Vrbanoj je prihajal pozneje domov, šele okolo jedne ure; potem pa se tudi ni hitro vrnil v pisarno. Zvečer je šel rad na izprehod. Navadno je vzel Ančiko s seboj, in kadar je ni, prišel je po izprehodu po njo ter krenil z njo vred v krmo h Krač. Tam je obsedel; doma nista kuhala večerje, ampak naročila sta si jo tukaj. Sodnik je tarokiral z notarjem in ranocelnikom, če pa teh ni bilo, z davkarjem in učiteljem ali s komer drugim izmed navadne družbe; soproga njegova pa se je razgovarjala sedaj s tem, sedaj z onim, navadno pa s Pavlom. Pustila je časih tudi vso družbo in odšla gori v očetovo sobo — saj je Krača gospo imel še vedno kakor za domačo hčerko — in tam je urejala krmarju potrebne račune ali mu tudi pisala nujna pisma. V tej sobi je bila zapadla Pavlovi strasti in svoji slabosti ono veselico noč ob farni stotelnici. In v tej sobi sta se sedaj pogostoma shajala. Pavel je pustil družbo v spodnjih prostorih in apremijal sodnikovo soprogo v gorenje sobe. Nikomur se to ni zdelo čudno ali naumestno, zakaj oče Krača je bil tudi zvečer navadno v gorenji sobi, ali pa je Minče tamkaj kolovratil po stopnicah; torej ni nikomur prišlo na misel, da bi opazoval te adjunktove shode s soprogo sodnikovo. Dol i v gospodski sobi so mešali kvarte, in bori vinarji, za katere so igrali sleherni večer, potovali so iz skledice v skledico. Kako vesel je bil notar, če je zakričal dosednje uspešen "kontra", in kako radostno je zopet adjunkt pobral novce, če je srečno ustavil naperjeni poraz! (Dolje prihodašja.)

IZVRSTNA PRILIKA

Člani in članice S. N. P. J.

Sedaj lahko dobite

list Prosveta vsak dan za eno leto in knjigo AMERIŠKI SLOVENCI, vredno \$5.00—ako nam pošljete brez odbitka svoto \$6.30.

Ali pa tri knjige: SLOV.-ANGLEŠKA SLOVNICA, vredna \$2.00, ZAKON BIOGENEZE, vredna \$1.50, in PATER MALAVENTURA V KABARETU, vredna \$1.50, skupaj vrednost \$5.00 in dnevnik Prosveta za eno leto za svoto \$6.30.

To velja za člane S.N.P.J. za vse stare in nove naročnike. Ne člani plačajo \$7.50.

Lahko dobite pol leta dnevnik Prosveta in skupne vrednosti za \$2.50 knjig, n. pr. JIMMY HIGGINS, ZAKON BIOGENEZE, ali pa ZAJEDALCE IN HRBTENICO IN INFORMATOR ako nam pošljete svoto \$3.90. Nečlani pošljejo \$4.50. Ali pa za \$2.90 pol leta list Prosveta in knjigo JIMMY HIGGINS. Nečlani \$3.50.

To vse velja za stare in nove naročnike. Vsak mora poslati celo svoto brez odbitka. Denar in naročila pošljite na upravnštvo na naslov:

PROSVETA, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Pošiljam \$.....

Ime

Naslov

Država

Čl. društva.....

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOCA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, kalendarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerno, unijako delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTМЕНA POJASNILA